

Μάθημα 66ο

Ἡ καταδίκη τοῦ ὄφεως- διαβόλου.

Καὶ εἶπε Κύριος ὁ Θεὸς τῷ ὄφει· ὅτι ἐποίησας τοῦτο, ἐπικατάρατος σὺ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν καὶ ἀπὸ πάντων τῶν θηρίων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς· ἐπὶ τῷ στήθει σου καὶ τῇ κοιλίᾳ πορεύσῃ καὶ γῆν φαγῇ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου.»¹

Καὶ εἶπε ὁ Κύριος ὁ Θεός σπύριδι· ἐπειδὴ τό ἔκανες αὐτό, καταραμένο θά εἶσαι ἐσὺ ἀπὸ ὅλα τὰ ζῶα καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ θηρία πού ὑπάρχουν στή γῆ· μέ τό στήθος σου καὶ τήν κοιλιά σου θά περπατᾷς καὶ θά τρωῷς σ' ὅλη σου τή ζωή χῶμα, γῆ.

Θά θυμώσαστε ὅτι ὁ Θεός, μετὰ τήν ἀπολογία καὶ τῆς Εὐας, στρέφεται πρὸς τό φίδι, δηλαδή πρὸς τόν διάβολο. Ὡστόσο ὅμως φαίνεται ἓνα φίδι. Ἀλλά ἐφόσον εἶναι ἓνα φίδι, δέν ζητάει ὁ Θεός ἀπ' αὐτό καμμία ἀπολογία. Διότι τό μέν φίδι ἦταν ἓνα ζῶο ἄβουλο, ὄργανο τοῦ διαβόλου, ὁ δέ διάβολος εἶχε ἤδη ἐκπέσει ἀπὸ τήν ἄνω φωτοφορία,² ἀπὸ τόν οὐρανόν, καὶ συνεπῶς ἦταν

1. Γέν. 3, 14.

2. Βλ. *Μικρὸν Εὐχολόγιον*, Α' εὐχή Ἐξορκισμῶν Μ. Βασιλείου, ἐκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθῆναι 1956, σ. 262, Ἀποκ. 12, 9, κ.ά.

πλέον παγιωμένος, στερεωμένος στο κακό. Ἄρα δέν ὑπῆρχε λόγος νά τοῦ ζητηθεῖ ἀπολογία. Ἀπολογία ζητήθηκε μόνο ἀπό τόν Ἀδάμ καί τήν Εὕα.

Καί ἐνῶ ἀπό τόν Ἀδάμ καί τήν Εὕα ζητᾷ ὁ Θεός τήν ἀπολογία –ή ὁποία δέν ἦταν παρὰ μία ἀφορμή γιά νά μετανοήσουν οἱ πρωτόπλαστοι– δέν ξεκινᾷ τήν καταδίκη ἀπό τόν Ἀδάμ –ἀπό ὅπου καί ξεκίνησε τήν ἀπολογία– ἀλλά ξεκινάει τήν καταδίκη ἀπό τόν διάβολο. Δηλαδή τώρα κινεῖται ὁ Θεός ἀντίστροφα. Κινεῖται δηλαδή καταδικάζοντας τόν διάβολο, μετά τήν Εὕα καί τελευταῖο τόν Ἀδάμ. Ἀλλά, ὅπως σᾶς εἶπα, ὁ διάβολος ἔχει ἤδη κατακριθεῖ καί ἔχει ξεπέσει ἀπό τόν οὐρανό· περιμένει μόνο τήν τελική Κρίση γιά νά ὑποστεῖ τήν τιμωρία πού τοῦ ἀνήκει.

Ἡ τιμωρία πού ἀνήκει στόν Σατανᾶ εἶναι ἡ αἰώνια Κόλαση. Ἡ αἰώνια Κόλαση ἐτοιμάστηκε γι' αὐτόν. Βεβαίως δέν ἐτοιμάστηκε γιά τούς ἀνθρώπους. Ἐφόσον ὅμως οἱ ἄνθρωποι ἐπιμένουν νά ἀκολουθοῦν αὐτά πού ἐπιτάσσει ὁ διάβολος, τότε ἀναμφισβήτητα πηγαίνουν καί αὐτοί μαζί του στήν Κόλαση. Ξαναλέω ἄλλη μία φορά· ὁ Θεός δέν ἔκανε τήν Κόλαση γιά τούς ἀνθρώπους· ἡ Κόλαση εἶναι μόνο γιά τόν Σατανᾶ.

Προσέξατε σήμερα τήν εὐαγγελική περικοπή τῆς Κρίσεως; Ὁ Κύριος θά πεῖ τότε, στήν τελική Κρίση, στούς ἀμετανοήτους: «πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ»³. Πηγαίνετε μακριά μου κι ἐσεῖς οἱ καταραμένοι στό πῦρ τό αἰώνιο, πού

3. *Ματθ.* 25, 41.

ἔχει ἐτοιμαστῆι γιά τόν διάβολο καί τούς δαίμονές του, τούς ἀγγέλους του –τούς σκοτεινούς ἐννοεῖται. Ὅποτε βλέπετε ὅτι ἡ Κόλαση εἶναι μόνο γιά τόν διάβολο· δέν εἶναι γιά τούς ἀνθρώπους. Ἐν τούτοις ὅμως, ἐφόσον οἱ ἄνθρωποι προτιμοῦν νά πᾶνε στήν Κόλαση, πηγαίνουν μαζί μέ τόν διάβολο.

Ὁ διάβολος ἔχει ἤδη κατακριθεῖ· πρός τί νά τοῦ ζητήσῃ λοιπόν ὁ Θεός ἀπολογία;

Δεῖτε ἀκόμα τί γράφει ἡ Ἀποκάλυψη: «Καί ὁ διάβολος ὁ πλανῶν αὐτούς –τούς ἀνθρώπους– ἐβλήθη εἰς τήν λίμνην τοῦ πυρός καί τοῦ θεοῦ», δηλαδή πετάχτηκε, ρίχτηκε, βλήθηκε στή λίμνη μέ τή φωτιά καί τό θειάφι. Εἶναι μία εἰκόνα τῆς Κολάσεως. Ὅπως θά ξέρετε, εἰκόνα τῆς Κολάσεως εἶναι καί τά Σόδομα καί τά Γόμορρα, πού καταστράφηκαν μέ πῦρ καί θεῖον, δηλαδή μέ φωτιά καί θειάφι. «ὅπου καί τὸ θηρίον καί ὁ ψευδοπροφήτης», ὅπου ἐκεῖ βρίσκονται καί τό θηρίον, πού εἶναι ὁ Ἀντίχριστος, καί ὁ ψευδοπροφήτης –πού θά εἶναι, ἐννοεῖται, στό μέλλον. «Καί βασανισθήσονται ἡμέρας καί νυκτός εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων», καί θά βασανίζονται μέρα καί νύχτα, δηλαδή αἰωνίως. Αὐτό τό «ἡμέρας καί νυκτός» –φυσικά ἐκεῖ δέν θά ὑπάρχει ἡμέρα καί νύχτα– εἶναι μία ἔκφραση, μία εἰκόνα, γιά νά δεῖξῃ τό ἀδιάκοπο, τό αἰώνιο· ἐξ ἄλλου ἔχει καί τήν ἔκφραση «εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων».⁴

Ἐπίσης, ὅταν ὁ Κύριος ἐλευθέρωσε ἐκεῖνον τόν δυστυχημένο ἄνθρωπο, τόν Γεργεσηνό, τῆς πόλεως Γέργεσα, θυμόσαστε πῶς παρακαλοῦσαν οἱ δαίμονες

4. Ἀποκ. 20, 10.

τόν Κύριο καί τί ἔλεγαν; «ἦλθες ὧδε πρὸ καιροῦ βασανίσαι ἡμᾶς;»⁵ ἦρθες ἐδῶ πρὶν τὴν ὥρα μας νά μᾶς βασανίσεις; Ἄ, ὥστε λοιπόν περιμένουν τὴν ὥρα τους! Καί ζήτησαν παρακαλώντας νά μὴν τοὺς στείλει ὁ Χριστός στὴν Κόλαση, ἀλλὰ νά τοὺς ἐπιτρέψει νά καταφύγουν στοὺς χοίρους, οἱ ὁποῖοι, ἀφοῦ δαιμονίστηκαν, ἔπесαν μέσα στὴ λίμνη καί πνίγηκαν.

Ὅστε λοιπόν οἱ δαίμονες γνωρίζουν τὴν τιμωρία τους. Δέν μποροῦν ὅμως καθόλου νά μετανοήσουν. Ἐδῶ εἶναι καί τό μαρτύριό τους. Οὔτε νά ἀγαπήσουν μποροῦν, οὔτε καί νά μετανοήσουν. Πιστεύουν ὅμως. Καί μάλιστα, παρεμπιπτόντως, λέει ἡ Ἀγία Γραφή: *Τί λές ὅτι ἔχεις πίστη; καί οἱ δαίμονες πιστεύουν· καί ὅχι μόνο πιστεύουν, ἀλλὰ καί φρίττουν!*⁶

Πράγματι, παιδιά, οἱ δαίμονες πιστεύουν στὴν Κόλαση· στὴν ὁποία ἀκόμα δέν ἔχουν πάει· γι' αὐτό καί εἶπαν στὸν Χριστό, μέ τό στόμα τοῦ Γεργεσηνοῦ, *ἦλθες πρὶν τὴν ὥρα μας νά μᾶς βασανίσεις;... Δέν μποροῦν νά μετανοήσουν οἱ δαίμονες διότι ἔχουν ἀμαρτήσῃ πρωτογενῶς. Διότι οἱ ἴδιοι, ὁ ἴδιος ὁ διάβολος σκέφθηκε τό κακό. Ἐνῶ οἱ ἄνθρωποι μποροῦν νά μετανοήσουν διότι ἐξαπατήθηκαν καί δευτερογενῶς ἔπραξαν τό κακό. Γι' αὐτό ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ ἐγένε ἀνθρώπος. Δέν ἐγένε ἄγγελος γιὰ νά σώσει τοὺς δαίμονες, ἀλλὰ ἐγένε ἀνθρώπος γιὰ νά σώσει τοὺς ἀνθρώπους.*⁷

Παρατηροῦμε ὅμως ἀκόμη καί κάτι ἄλλο· ὅτι ὁ Θεός καταρᾶται τὸν ὄφι, δηλαδή τὸν διάβολο, τὸν νοη-

5. *Μαθ.* 8, 29.

6. *Ἰακ.* 2, 19.

7. Πρβλ. *Ψαλμ.* 106, 20. *Ἦσ.* 63, 9.

τό ὄφι· διότι ὅ,τι μένει παγιωμένο στό κακό, αὐτό καί ἀλλοτριώνεται ὀριστικά ἀπό τόν Θεό. Κατάρρα σημαίνει μιά ἀλλοτριώση, μιά ἀποξένωση ἀπό τόν Θεό, μιά ἀπομάκρυνση, χωρίς νά ὑπάρχει ποτέ πιά ἐλπίδα νά ξαναγυρίσει κανείς κοντά στόν Θεό. Αὐτό προσέξτε το, ἔχει σημασία. Γι' αὐτό ἀκριβῶς καταρᾶται τό φίδι ὁ Θεός.

Δέν καταρᾶται ὅμως τούς πρωτοπλάστους. Θά πεῖ στόν Ἀδάμ: *«ἐπικατάρατος ἡ γῆ ἐν τοῖς ἔργοις σου»*.⁸ Αὐτό σημαίνει ὅτι ὁ Θεός –θά τό δοῦμε λίγο πιό κάτω αὐτό, ἀλλά τό λέω μιά πού μιᾶμε γιά τήν κατάρρα– δέν καταρᾶται οὔτε τόν Ἀδάμ οὔτε τή γῆ. Προσέξτε· οὔτε τόν Ἀδάμ οὔτε τή γῆ! Ἀλλά λέει *ἐπικατάρατη νά εἶναι ἡ γῆ στά ἔργα σου*. Τί θά πεῖ αὐτό; *Ὅταν ἐσύ θά πιάνεις νά καλλιεργήσεις τή γῆ, τά πράγματα δέν θά ἔρχονται καλά· μ' ἄλλα λόγια, δέν θά ἔχεις μιά εὐλογία*. *Ἔτσι, δέν καταρῶμαι οὔτε ἐσένα τόν ἄνθρωπο οὔτε τή γῆ, ἀλλά ἡ κατάρρα βρίσκεται πάνω στήν ἐργασία σου, πάνω στή χρήση τῆς γῆς*.

Αὐτό ἔχει πολλή σημασία! Ἀργότερα βεβαίως ἡ ἐργασία θά εὐλογηθεῖ. Ὅμως θέλω νά σᾶς δείξω τί σημαίνει ὅτι ὁ Θεός καταρᾶται. Δέν καταρᾶται λοιπόν ἐδῶ ὁ Θεός παρά μόνο τόν ὄφι, τό φίδι, καί πίσω ἀπ' αὐτό καταρᾶται τόν διάβολο.

Ὅταν ὅμως καί οἱ ἄνθρωποι, δηλαδή οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ἀδάμ καί τῆς Εὕας, δέν θέλουν νά ἀκούσουν τό θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἀλλά θέλουν νά μένουν στό θέλημα τοῦ Σατανᾶ, τότε τί θά πεῖ ὁ Θεός; Μᾶς τό λέει ὁ Χριστός στή σημερινή εὐαγγελική περικοπή: *«πορεύεσθε*

8. Γέν. 3, 17.

ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι». ⁹ Τότε μόνο καταρᾶται ἄνθρωπους ὁ Θεός· ἀλλὰ πλέον τούς καταρᾶται γιατί δέν ὑπάρχει οὐδεμία ἐλπίδα οἱ ἄνθρωποι αὐτοί νά ἐπιστρέψουν πίσω στόν Θεό. Βλέπετε λοιπόν ὅτι τό θέμα κατάρα, ἰδίως ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ, εἶναι πολύ σημαντικό καί πάρα πολύ φειδωλό.

Ἄλλά τί λέει ἐδῶ ὁ Θεός στόν ὄφι; *Δέχεσαι τήν κατάρα, «ὅτι ἐποίησας τοῦτο»*. Τί ἔκανε ὁ διάβολος; Ἔκανε ὅλο τό κακό στούς πρωτοπλάστους, κινούμενος ἀπό φθόνο. ¹⁰ Διότι τό ἐλατήριο τοῦ Σατανᾶ δέν ἦταν παρά ὁ φθόνος. *Γιατί ἐγώ νά πέσω ἀπό τήν εὐνοία τοῦ Θεοῦ, καί ὁ ἄνθρωπος νά εἶναι στήν εὐνοιά Του;*

Βλέπετε πόσο κακό πράγμα εἶναι ὁ φθόνος; Ἄν θέλετε ἀκόμη, εἶναι τό πλέον παράλογο πράγμα μέσα στή δημιουργία. Ὁ φθόνος ἀλλοτριώνει τόν ἄνθρωπο ἀπό τήν ἀγάπη. Δέν μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νά ἀγαπήσει ὅταν ἔχει φθόνο.

Πολλές φορές ἀναρωτιέστε καί λέτε: *Γιατί μοῦ κάνει κακό ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος; Ἐγώ τί τοῦ ἔκανα;... Τίποτα δέν τοῦ ἔκανες· ἀλλά δέν μπορεῖ νά σέ βλέπει, δέν μπορεῖ νά σέ χωνέψει, δέν ὑποφέρει νά σέ βλέπει νά εἶσαι καλός μαθητής, καλή μαθήτρια, νά ἔχεις μία προκοπή, δέν τό ὑποφέρει, δέν τό ἀντέχει*. ¹¹ Ἐσεῖς θά πεῖτε: *μά γιατί;* Αὐτό εἶναι ὁ παραλογισμός. Δέν ὑπάρχει λογική ἀπάντηση· ὁ φθόνος δέν ἔχει λογική. Διότι ἂν μοῦ κάνεις κάτι κακό καί σοῦ κάνω κάτι κακό, αὐτό ἔχει μία λογική ἀπάντηση· τό νά μή σοῦ κάνω ὅμως

9. *Μαθ.* 25, 41.

10. Βλ. *Σοφ. Σολ.* 2, 24.

11. Πρβλ. *Σοφ. Σολ.* 2, 12-20.

κακό και ἐσύ νά μοῦ κάνεις κακό, ποῦ εἶναι ἡ λογική ἀπάντηση; Δέν ὑπάρχει.

Γι' αὐτό, παιδιά, ἄς προσέξουμε πάρα πολύ τόν φθόνο· εἶναι ἓνα φοβερό σαράκι... φοβερό! Μάλιστα, ἀνάμεσα στόν μαθητόκοσμο, ἐκδηλώνεται κυρίως μέ τόν συναγωνισμό γύρω ἀπό τά μαθήματα. Καί ὁ συναγωνισμός δέν εἶναι γιατί θά θέλατε νά μάθετε πió πολλά γράμματα –ἐκεῖ δέν ὑπάρχει θέμα– ἀλλά γιατί θέλετε νά ἔχετε τό προβάδισμα, θέλετε νά ἔχετε τό πρωτεῖο, νά ποῦν ὅτι ὁ τάδε, ἡ τάδε εἶναι ὁ πρῶτος μέσα στήν τάξη, εἶναι ἡ πρώτη... θέλετε τά πρωτεῖα!

Καί τό χειρότερο ἀκόμη, σέ μιά παρέλαση ἄς ποῦμε, θέλουμε νά εἴμαστε σημαιοφόροι, ὅταν θά βγοῦμε στόν δρόμο, νά ἐπιδειχθοῦμε, ὅτι ἐμεῖς εἴμαστε κάτι... καί νά ἔρθουν καί οἱ γονεῖς μας νά μᾶς καμαρώσουν! Καί ὅταν λέω νά καμαρώσουν, ἐννοεῖται νά κενοδοξήσουν. Διότι ἐδῶ δέν πρόκειται γιά κάποιο καμάρωμα νόμιμο, ἠθικό, πνευματικό, ὅπως νά καμαρώσει κανεῖς τό παιδί του ὅταν ἔχει μιά προκοπή, ἀλλά ἐδῶ εἶναι μιά κενοδοξία.

Γι' αὐτό καί βλέπετε πολλές φορές οἱ ἴδιοι οἱ γονεῖς σας, ἀκριβῶς γιά νά ἔχουν ὑλικό κενοδοξίας, σᾶς πιέζουν νά εἴσατε πρῶτοι μαθητές, μόνο καί μόνο γιά νά ἔχουν αὐτοί κάποιον λόγο κενοδοξίας! Καί πολλές φορές πιέζουν τά παιδιά τους, αὐτά δέν μποροῦν πάντοτε νά ἀνταποκριθοῦν, ἄν δέν ἔχουν καί πολλές δυνατότητες ἀποδόσεως, καί τότε τά παιδιά πλέον σπάζουν ὅπως λέμε. Προσέξτε αὐτό τό σημεῖο.

Θυμᾶμαι, κάποτε, ὅχι στήν πόλη μας, μοῦ ἔλεγε μιά μητέρα ὅτι ὁ γιός της ἦταν στήν τελευταία τάξη τοῦ

Λυκείου, και σέ μιά γιορτή ἔδιναν κάποια βραβεῖα. Αὐτός εἶχε ἔλθει δεύτερος, καί ἡ μάνα εἶχε καταπικραθεῖ γιατί δέν πῆρε ὁ γιός της βραβεῖο! Καί ὁ γιός ἔλεγε στή μάνα: Δέν μπορῶ νά καταλάβω γιατί σκέπτεσαι ἔτσι. Δέν σοῦ εἶναι ἀρκετό τό ὅτι εἶμαι καλός μαθητής; Καί ἡ μάνα, πικραμένη, ἦλθε νά μοῦ πεῖ τήν κατάστασή της. Τῆς λέω: Λυποῦμαι πολύ, ἀλλά ὁ γιός σας εἶναι πιό σοφός ἀπό σᾶς!

Προσέξτε λοιπόν αὐτό τό σημεῖο, μήν παρασυρθεῖτε ἀπό μία κενοδοξία τῶν γονιῶν σας, καί φτάσετε στό σημεῖο νά θέλετε τά πρωτεῖα, καί τελικά πάθετε καμμιά ζημία. Κάποτε, μάλιστα, ὄχι μόνο πνευματική ζημία, ἀλλά καί σωματική. Μπορεῖ δηλαδή ἡ ὑγεία σας νά ραγίσει, καί τό νευρικό σας σύστημα νά μήν μπορεῖ νά ἀντέξει σ' αὐτήν τή μεγάλη πίεση, τήν προσπάθεια, γιά νά φανεῖτε οἱ πρῶτοι μαθητές.

Ἔως ἐδῶ λοιπόν εἶδαμε ὅτι ὁ διάβολος εἶναι ἤδη καταραμένος. Πῶς ὅμως τώρα ὁ Θεός καταρᾶται ἓνα ἄλογο ζῶο, τό φίδι; Ἰσως νά τεθεῖ τό ἐρώτημα: Καί τό φίδι σέ τί θά μπορούσε νά φταίει;

Βεβαίως καταράστηκε τό φίδι, καί ἔχει σημασία, ἐπειδή αὐτό ἔγινε ὄργανο καταστροφῆς τοῦ ἀνθρώπου. Προσέξτε· ἔγινε ὄργανο καταστροφῆς.

Θά μοῦ πεῖτε: Καί τί σημασία ἔχει αὐτό;

Ἦχει ἓνα ὥραϊο καί πολύ χαρακτηριστικό παράδειγμα ἐπάνω στό σημεῖο αὐτό ὁ ἱερός Χρυσόστομος. Λέει: Ἐάν ἓνας πατέρας ἔχει ἓνα παιδί, καί κατά κάποιον τρόπο τό παιδί του σκοτώθηκε ἀπό ἓνα ξίφος, τότε, τί θά κάνει; μέσα στήν ὁρμή του καί μέσα στή λύπη του, θά πάει νά σπάσει ἐκεῖνο τό ξίφος. Τό ξίφος

δέν ἔφταιγε σέ τίποτα· ἓνα ξίφος ἦταν, ἓνα μαχαίρι· θά πάει ὅμως νά τό σπάσει.¹²

Αὐτό ἔκανε καί ὁ Θεός. Τό φίδι δέν ἔχει λογική, δέν ἔχει εὐθύνη· ὅμως ὁ Θεός πατάσσει τό φίδι, τό καταρᾶται, ἀκριβῶς γιατί ὑπῆρξε ὄργανο τοῦ Σατανᾶ γιά τό κακό τοῦ ἀνθρώπου.

Ἀλλά ὑπάρχει καί κάτι περισσότερο. Ὅταν ὁ Θεός καταριέται τό φίδι, δέν καταριέται μόνο τόν διάβολο, πού κρύβεται πίσω ἀπό τό φίδι, ἀλλά καταριέται καί αὐτό τοῦτο τό φίδι, τό ζῶο δηλαδή. Αὐτό τό κάνει ἀπό μία φιλάνθρωπη διάθεση ἀπέναντι στόν ἄνθρωπο, διότι ὁ Θεός θέλει νά κάνει τό φίδι σύμβολο τοῦ κακοῦ καί τῆς ἁμαρτίας. Ἔτσι, ὅταν ὁ ἄνθρωπος βλέπει πιά τό φίδι στή ζωή του, νά αἰσθάνεται φρίκη, νά θυμᾶται τόν ἀρχαῖο περηνιστή,¹³ ὅπως λέγεται ὁ διάβολος, νά

12. «Καθάπερ γάρ πατήρ φιλόστοργος τὸν ἀπεκτακότα τὸν υἱὸν τὸν ἑαυτοῦ τιμωρούμενος, καὶ τὴν μάχαιραν καὶ τὸ ξίφος, δι' οὗ τὸν φόνον εἰργάσατο, διασπᾷ, καὶ εἰς πολλὰ κατατέμνει μέρη· τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον καὶ ὁ ἀγαθὸς Θεός, ἐπειδὴ ὥσπερ μάχαιρά τις ὑπηρετήσατο τὸ θηρίον τοῦτο τῇ τοῦ διαβόλου πανουργίᾳ, ἐπάγει αὐτῷ διηνεκῇ τὴν τιμωρίαν, ἵνα διὰ τοῦ αἰσθητοῦ τούτου καὶ ὀρωμένου λογιζώμεθα ἐν ὄσῃ ἀτιμίᾳ καὶ κεῖνος τυγχάνει.» (Εἰς τὴν Γένεσιν, Ὀμιλία ΙΖ', ζ', PG 53, 141)

13. Ἀρχαῖος περηνιστής ἀποκαλεῖται ὁ διάβολος, παραπέμποντας στόν διάλογο τοῦ Θεοῦ μέ τόν ὄφι-διάβολο, μετὰ τὴν πώση τῶν πρωτοπλάστων (Γέν. 3, 15). Περηνιστής εἶναι ἀπὸ τό περνίζω, κυριολεκτικά παρακινῶ ἄλογο μέ χτύπημα τῆς πτέρνας, καί μεταφορικά ὑποσκελίζω μέ δόλο, ὑποκαθιστῶ, ἐξαπατῶ. Βλ. προφητεία Ἰακώβ πρὸς τόν Δάν, τόν υἱό του, (Γέν. 49,17) καί Ἰππολύτου πάπα Ρώμης: «Ὡσπερ γάρ ἐκ τῆς Ἰουδα φυλῆς ὁ Χριστὸς γεννᾶται, οὕτως ἐκ τῆς Δὰν φυλῆς ὁ Ἀντίχριστος γεννηθήσεται. Ὅτι δὲ οὕτως ἔχει, φησὶν ὁ Ἰακώβ· Γεννηθήτω Δὰν ὄφεις, ἐπὶ τὴν γῆν καθήμενος, δάκνων πτέρναν ἵππου. Ὅφεις οὖν τίς, ἀλλ' ἢ ὁ Ἀντίχρι-

θυμᾶται τὴν ἁμαρτία, τὸ κακό, τὸν διάβολο, τὴν πώση μέσα στὸν παρὰδεισο. Γι' αὐτὸν τὸν λόγο, ἀπὸ φιλανθρωπία ὁ Θεὸς καταρᾶται τὸ φίδι.

Τὸ φίδι ἐφεξῆς, ὅπως εἶπε ὁ Θεός, θά ξεχωρίζει ἀπὸ ὅλα τὰ ζῶα τῆς δημιουργίας. Θά λάβει δηλαδή τὸ σημάδι τῆς κατάρας, καὶ θά σέρνεται μέ τὴν κοιλιά του πάντοτε. Τὸ σημάδι αὐτό, ὅπως σᾶς ἐξήγησα, θά βοηθήσει τὸν ἄνθρωπο νά θυμᾶται τὴν ἀρχέγονη πώση του.

Ἐδῶ βλέπουμε τὴν ἀξία τῆς μνήμης· ὅτι ὁ Θεὸς θέλει πάντα κάτι νά θυμόμαστε. Καὶ ἐπιθυμεῖ ὁ Θεὸς νά μείνει ἡ μνήμη αὐτῆς τῆς πώσεως ἀνεξίτηλη μέσα στὸν ἄνθρωπο. Γιατί; Διότι ὁ διάβολος δέν θά περιορισθεῖ ἀκόμα, ἀλλὰ ἐν καιρῷ θά βληθεῖ στὴν Κόλαση. Θά ἀναπνυχθεῖ τὸ ἀνθρώπινο γένος, καὶ ἐν καιρῷ ὁ Θεὸς θά περιορίσει τὸν διάβολο.

Ἴσως μοῦ πεῖτε: *Γιατί δέν τὸν περιορίσε τότε, νά γλυτώναμε μιά γιά πάντα;*

Σ' αὐτό φταῖμε πάλι ἐμεῖς, παιδιά. Διότι, ἐάν οἱ

στος; πλάνος ὁ ἐν τῇ Γενέσει εἰρημένος, ὁ πλανήσας τὴν Εὐάν καὶ περνίσας τὸν Ἀδάμ.» (Περὶ Χριστοῦ καὶ Ἀντιχρίστου, PG 10, 737BC). Στὴν περίπτωση τοῦ Χριστοῦ, περνηστής εἶναι ὁ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης, καταγόμενος ἀπὸ τὴν φυλὴ τοῦ Δάν (Ψαλμ. 40,10). Ἐπ' αὐτοῦ γράφει ὁ ἱερός Χρυσόστομος: «Ὁ τρώγων μετ' ἐμοῦ τὸν ἄρτον, δεικνὺς ἐκείνῳ τῷ ταιλαιπῶρῳ, ὅτι οὐκ ἀγνοῶν συλλαμβάνεται, ἀλλὰ καὶ σφόδρα εἰδώς· ὁ καὶ αὐτὸ μάλιστα πάντων ἱκανὸν ἦν αὐτὸν κατασχεῖν. Καὶ οὐκ εἶπε, Παραδίδωσιν ἐμὲ, ἀλλ', Ἦρεν ἐπ' ἐμὲ περνησμόν· τὸ δολερὸν καὶ ὕπουλον καὶ λαθραῖον τῆς ἐπιβουλῆς παραστήσαι βουλόμενος.» (PG 59, 387). Πρβλ. «Μετὰ τῶν κακούργων, ὡς κακούργος, Χριστέ, ἐλογίσθης δικαίων ἡμᾶς ἅπαντας κακουργίας τοῦ ἀρχαίου περνηστοῦ.» (Ὁρθος Μ. Σαββάτου, Ἐγκώμια, Στάσις Α').

πρωτόπλαστοι νικουσαν τόν διάβολο μέσα στον παράδεισο, τότε δέν θά ἐτίθετο θέμα, ὁ διάβολος θά πήγαινε κατευθεῖαν στήν Κόλαση, θά κρινόταν πλέον τότε. Διότι οἱ ἄνθρωποι δέν θά ἀμάρταναν, ὅχι γιατί δέν θά εἶχαν τή δυνατότητα, ἀλλά γιατί δέν θά ἤθελαν νά ἀμαρτήσουν.

Ὅπως καί οἱ ἄγγελοι· ἔχουν μέν τή δυνατότητα νά ἀμαρτήσουν, ἀλλά δέν θέλουν. Ὁ μόνος ἀναμάρτητος ἐκ φύσεως εἶναι ὁ Θεός. Ἀλλά εἶναι καί ἄτρεπτος, ὅπως λέγεται. Δέν ὑπάρχει δηλαδή περίπτωση ὁ Θεός νά ἀλλάξει κάτι στον ἑαυτό Του. Οἱ ἄγγελοι ὅμως, ὡς κτίσματα, εἶναι τρεπτοί, δηλαδή ἀλλάζουν, καί μποροῦν, ἂν θέλουν, καί τώρα, αὕτη τή στιγμή, ἂν θέλουν, μποροῦν νά ἀμαρτήσουν· ἀλλά δέν θέλουν.¹⁴

Γιά νά τό καταλάβετε αὐτό, εἶναι σάν νά σᾶς φέρουν ἓνα πιάτο φαγητό ὠραιότατο καί ἓνα πιάτο χαρούπια· τί θά προτιμήσετε; Δέν εἶναι ἀπαραίτητο νά κάνετε καμμιά ἰδιαίτερη σκέψη γιά νά ἀποφασίσετε· πᾶτε στό καλό φαγητό. Γιατί νά φᾶτε τά χαρούπια; τά ξυλοκέρατα; γιά ποιόν λόγο νά τά προτιμήσετε;

Ἔτσι λοιπόν καί οἱ ἄγγελοι· δέν θέλουν νά ἀμαρτήσουν. Ἀλλά τό ἴδιο καί οἱ ἄνθρωποι, οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ἀδάμ· θά λέγαμε, ἀπό μιά κληρονομιά ἀπό τόν πρόγονό τους τόν Ἀδάμ, δέν θά ἤθελαν νά ἀμαρτήσουν, καί θά ἔμεναν στον παράδεισο γιά νά βελτιώνονται καί νά ἀσκοῦν τήν ἀρετή.

Τώρα ὅμως τά πράγματα ἄλλαξαν. Ὁ ἄνθρωπος, τρόπον τινά, μέ τήν παράβασή του, μέ τό νά ἀκούσει

14. Βλ. ἄγ. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, *Ἐκδοσις ἀκριβῆς τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως, ΙΖ΄, Περὶ ἀγγέλων*, PG 94, 865-873.

τόν διάβολο, χαρίστηκε σ' αὐτόν καί μπήκε κάτω ἀπὸ τὴν ἐξουσία του.

Ἀφήνει ὁ Θεὸς τὸν διάβολο· δέν τὸν καταδικάζει. Θά τὸν καταδικάσει ἐν καιρῷ. Πότε; Ὅταν θά κρίνει καί τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ἀπογόνους τοῦ Ἀδάμ. Ἐφόσον λοιπὸν τὰ πράγματα εἶναι ἔτσι, καί ὁ διάβολος μένει στό προσκήνιο καί μπορεῖ, θά λέγαμε, νά ἐμποδίσει (ἐν+ποδίζω), δηλαδή νά τρικλοποδίσει τὸν ἄνθρωπο, νά τὸν ρίξει κάτω, γι' αὐτόν τὸν λόγο ὁ Θεὸς βάζει στὸν ἄνθρωπο τὴ μνήμη, νά θυμᾶται ὅτι τό φίδι στάθηκε τό ὄργανο τοῦ κακοῦ, τῆς ἁμαρτίας, τῆς πώσεως· νά βλέπει τό ὄρατό, τό αἰσθητό φίδι, καί νά θυμᾶται τό νοητό φίδι, τὸν διάβολο.

Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος, παιδιά, πού ὁ Θεὸς θέλει νά θυμόμαστε· γιὰ νά ἔχουμε μία ἔχθρα πρὸς τό φίδι, ἕνα μῖσος, πού δέν πρέπει ποτέ νά φύγει. Διότι, ἐάν πιάσουμε φιλία μέ τὸν διάβολο, τότε καταλαβαίνετε ὅτι τὰ πράγματα εἶναι πολὺ ἄσχημα γιὰ ἐμᾶς.

Σᾶς ρωτάω: ἂν ἓνας ἄνθρωπος ἔχει μῖσος ἐναντίον τοῦ διαβόλου, εἶναι ποτέ δυνατόν νά μετέλθει τίς τέχνες τοῦ διαβόλου; Καί ποιές εἶναι οἱ τέχνες τοῦ διαβόλου, πού λέγονται καί *κακοτεχνίες*,¹⁵ Πρῶτα-πρῶτα εἶναι ἡ μαγεία, εἶναι ὁ πνευματισμός, τὰ μέντιουμ. Μόνο ὁ ἄνθρωπος πού θά ἀποκτήσει φιλία μέ τὸν διάβολο μετέρχεται τίς τέχνες αὐτές τοῦ διαβόλου. Ὁ Θεός

15. Ἡ λέξη *κακοτεχνία* χρησιμοποιεῖται ἤδη ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Ἑλληνες συγγραφεῖς ὡς ἡ φαύλη καί διεφθαρμένη τέχνη, ἡ ψευδὴς μαρτυρία, τό δόλιο τέχνασμα (*Liddell & Scott*). Ἀλλὰ καί οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἀναφέρουν τὴ λέξη αὐτὴ μέ παραπλήσια ἔννοια, χαρακτηρίζοντας ἔτσι κάθε ἐνέργεια τοῦ διαβόλου, σέ ἀντίθεση μέ τὴν *καλλιτεχνία* τοῦ Θεοῦ (*Γέν.* 1, 31).

ὁμως τί λέει; Ὁχι!¹⁶

Ξέρετε μάλιστα πῶς ἐκφράζεται αὐτό μέ ἕναν καταπληκτικό στίχο στούς Ψαλμούς; Ἀκοῦστε τόν στίχο: «*Τέλειον μῖσος ἐμίσουν αὐτούς*»¹⁷, μέ τέλειο μῖσος τούς μισοῦσα! Τί σημαίνει *τέλειον μῖσος*; Ἕνας ἄνθρωπος, ὅσο καί νά μισεῖ κάποιον ἄλλον, θά λέγαμε ὅτι κάπου στή γωνίτσα τῆς καρδιάς του θά ὑπάρχει καί ἕνα ἔλεος, ἕνα κάτι, μία εὐσπλαχνία, κάτι ἐλάχιστο. Ὅταν λέει ὁ στίχος *μέ τέλειο μῖσος τούς μισοῦσα*, θέλει νά δείξει ὅτι δέν πρέπει νά ἀφήσεις περιθώρια καί νά πεῖς ἔ, *μπορῶ λιγάκι νά μὴν ἔχω τόσο μῖσος*. Ὁχι. Καί ποιοί εἶναι αὐτοί πού ὁ ψαλμωδός τούς μισοῦσε *μέ τέλειον μῖσος*; Εἶναι οἱ δαίμονες. «*Τέλειον μῖσος ἐμίσουν αὐτούς*»! Νά μὴν τόν ξεχάστε ποτέ αὐτόν τόν στίχο.

Ἀλλά τίθεται τό ἐρώτημα: Τό φίδι μετά τήν κατάδίκη του ἔχασε τά πόδια του; Εἶχε πρῶτα πόδια, καί ὅταν ὁ Θεός τό καταράστηκε τά ἔχασε; Χάθηκαν τά πόδια του; Πῶς χάθηκαν; τί ἔγινε;

Τό φίδι, παιδιά, στή φυσιολογία του ἔμεινε τό ἴδιο· ὁ Θεός τό εἶχε κάνει ἀπ' ἀρχῆς χωρίς πόδια· τό ἔκανε ὅπως τό βλέπουμε μέχρι σήμερα. Δέν χάθηκαν τά πόδια· δηλαδή δέν ἦταν τό φίδι κάποτε σαύρα.

Εἶναι γνωστό ὅτι ἡ σαύρα ἔχει πόδια· ἀλλά τό φίδι δέν ἔχει· κινεῖται μέ τά λέπια του καί μέ τούς μύες πού

16. Βλ. Ἔξοδ. 20, 2-3. Δευτ. 18, 10-14. Λευιτ. 19, 26· 31. 20, 6· 26. Σ. Σειρ. 34, 5. Ἀποστ. Διατ. 7, 3. Α' Παραλ. 10, 13-14. κ.ἀ. Ἀγ. Ἰγνατίου Θεοφόρου, *Φιλαδελφεῦσιν*: «*Φεύγετε τὰς κακοτεχνίας καί ἐνέδρας τοῦ ἄρχοντος τοῦ αἰῶνος τούτου*» (PG 5, 701B).

17. *Ψαλμ.* 138, 22.

ἔχει στό σῶμα του, μάλιστα κατά ἕναν καταπληκτικό τρόπο. Θά σᾶς ἔλεγα ὅτι κινεῖται πολύ καλύτερα ἀπό μία σαύρα, πού ἔχει πόδια. Τό εἶδα μέ τά μάτια μου, πολλές φορές. Εἶδα φίδια νά ἀναρριχῶνται σέ ψηλούς τοίχους κατά ἕναν καταπληκτικό τρόπο! Καί στά δένδρα ἀναρριχῶνται –ὄχι ὅλα τά φίδια–, ὅπως κάνει ἡ δενδρογαλή· ἀναρριχᾶται. Πῆγα κάποτε νά κόψω ἕνα μῆλο, καί ἐκεῖ ἀκριβῶς ἦταν μία δενδρογαλή· δηλαδή πλησίασα λίγους πόντους νά κόψω τό μῆλο, καί ἀπό πάνω ἦταν τό φίδι! Πραγματικά, ἔχει μία πάρα πολύ μεγάλη εὐλυγισία τό φίδι.

Δέν εἶχε πρῶτα λοιπόν πόδια τό φίδι.

Ὁ Σεβηριανός λέει: «οὐχ ὥς ποσὶ κεχορημένου τὸ πρότερον»¹⁸, δέν ἔκανε χρήση ποδιῶν πρὶν μπροστά. Κι ἕνας ἄλλος ἀρχαῖος σχολιαστής λέει: «οὐ πόδας ἔχων πρὸ τούτου»¹⁹, δέν εἶχε πόδια προηγουμένως. Τότε τί;

Προσέξτε. Μερικά πράγματα, ὅταν τά διαβάζουμε στήν Ἀγία Γραφή, ἰδίως στά τρία πρῶτα κεφάλαια, ἐάν δέν ἔχουμε τόν τρόπο νά τά καταλάβουμε, μπορεῖ ἴσως νά τά παρεξηγήσουμε.²⁰

18. *Εἰς τὴν ἕκτην ἡμέραν τῆς κοσμοποιΐας καὶ εἰς τοὺς πρωτοπλάστους καὶ εἰς τὸν ὄφιν*, PG 56, 495.

19. Βλ. Ἀρχιμ. Ἰωὴλ Γιαννακοπούλου, *Ἡ Γένεσις*, ἔκδ. Βασ. Ρηγοπούλου, Θεσσαλονίκη 1976, σ. 60.

20. Τό φυσικό περιβάλλον τῆς Ἀγίας Γραφῆς εἶναι ἡ Ἐκκλησία, ὁ *στόλος καὶ τό ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας* (Α΄ Τιμ. 3, 15), καὶ μόνο στό πλαίσιο τῆς Ἐκκλησίας ἡ Ἀγία Γραφή ἀποβαίνει ἀλάθητος ὁδηγὸς σωτηρίας. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι αὕτη πού συνέγραψε, διὰ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, ἀλλὰ καὶ ἐρμήνευσε, διὰ τῶν ἁγίων Πατέρων, τὴν Ἀγία Γραφή. Διαφορετικά, διαβάζοντας κάποιος τὴν Ἀγία Γραφή καὶ ἐρμηνεύοντάς την μέ τὸν δικό του τρόπο, αὐθαίρετα καὶ ὑποκειμενικά, διατρέχει τὸν μέγα κίνδυνο νά πλανηθεῖ.

Παράδειγμα. Ὄταν τελείωσε ὁ κατακλυσμός καί ἀποσύρθηκαν τά νερά, βγῆκε ὁ Νῶε ἀπό τήν κιβωτό καί εἶδε τό οὐράνιο τόξο. Τό ἔχετε δεῖ ὅλοι τό οὐράνιο τόξο, ξέρετε τί εἶναι. Ἐμφανίζεται μετά τή βροχή, ὅταν ἡ ἀτμόσφαιρα εἶναι γεμάτη ἀπό σταγονίδια. Ὄταν πᾶνε νά ἀραιώσουν τά σύννεφα καί φαίνεται ὁ ἥλιος κάπως πλάγια, ἐκεῖ ἐμφανίζεται τό οὐράνιο τόξο. Αὐτό δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ τό φῶς τοῦ ἡλίου πού πέφτει στά σταγονίδια πού ὑπάρχουν στήν ἀτμόσφαιρα, καί δημιουργεῖται τό φαινόμενο τῆς ἀναλύσεως τοῦ φωτός. Καί ἐσεῖς, ἄν πάρετε ἕνα λάστιχο ποτίσματος μέ νερό καί κρατήσετε τό χέρι σας μπροστά καί κάνετε ψιλά σταγονίδια πρὸς τά πάνω, καί εἶναι κατάλληλος βέβαια ὁ φωτισμός πού θά πέσει, ἀμέσως θά δεῖτε στό νερό αὐτό, στά σταγονίδια, νά σχηματίζεται τό οὐράνιο τόξο· εἶναι γνωστό.²¹

Ἐμφανίσθηκε λοιπόν τό οὐράνιο τόξο. Καί εἶπε ὁ Θεός: *Αὐτό εἶναι τό σημεῖο ὅτι δέν θά ξανακαταστρέψω τόν κόσμον μέ νερό. Τό ἔβαλε λοιπόν σάν σημάδι στόν Νῶε· τό ξέρετε ὅλοι σας αὐτό τό περιστατικό. Θά βλέπετε τό οὐράνιο τόξο, εἶπε, καί θά θυμόσαστε ὅτι ἐγώ ὑποσχέθηκα πῶς δέν θά ξαναχαλαστεῖ ὁ κόσμος*

21. Τό ἡλιακό φῶς, ἄν καί φαίνεται λευκό, στήν πραγματικότητα εἶναι μίγμα πολλῶν χρωμάτων. Τό λευκό φῶς, μπαίνοντας μέσα σέ μιὰ σταγόνα νεροῦ, διαθλάται, κατόπιν ἀνακλᾶται στό πίσω μέρος τῆς σταγόνας, ἐνῶ στή συνέχεια, καθώς ἐξέρχεται ἀπό τήν σταγόνα, διαθλάται ἐκ νέου. Τό οὐράνιο τόξο στηρίζεται πάνω σ' αὐτή τήν ἀρχή· στήν ἀνάλυση πού ὑφίσταται τό ἡλιακό φῶς. Τό τοξοειδές σχῆμα του ἐξηγεῖται ἀπό τήν διαφορετικότητα τῆς γωνίας διαθλάσεως τοῦ κάθε μήκους κύματος (χρώματος), τήν θέση τοῦ παρατηρητοῦ, ἀλλά καί τό σφαιρικό σχῆμα τῶν σταγονιδίων.

πιά μέ νερό.²²

Ἐνας πού διαβάζει τό ἱερό κείμενο, ἔχει τήν ἐντύπωση ὅτι ὁ Θεός δημιουργεῖ τό οὐράνιο τόξο τήν ὥρα ἐκείνη· ὅτι δηλαδή ἐκείνη τήν ὥρα ἐμφανίζεται τό φαινόμενο, τό χρησιμοποιεῖ καί τό ἀνακοινώνει στόν Νῶε. Ὅχι, παιδιά· τό οὐράνιο τόξο ὑπῆρχε καί πρίν ἀπό τόν κατακλυσμό, ἀφοῦ εἶναι ἐντελῶς φυσικό φαινόμενο. Ἀλλά τί; ἐπάνω σ' αὐτό τό φυσικό φαινόμενο ὁ Θεός βάζει ἕνα σημάδι, καί λέει: *Αὐτό τό σημάδι βάζω, ὅτι δέν θά ξανακάνω κατακλυσμό.*

Ἔτσι τώρα καί στό φίδι, παιδιά· βάζει ἕνα σημάδι· καί ἐνῶ ποτέ δέν εἶχε πόδια, λέει ὅτι θά σέρνεται. Δηλαδή εἶναι σάν νά σημαδεύει τό ζῶο αὐτό καί νά λέει: *Αὐτό τό ζῶο εἶναι ἐκείνο πού θά σᾶς θυμίζει ὅτι σᾶς παρέσυρε στήν ἁμαρτία.* Ὅχι λοιπόν ὅτι τό φίδι πρῶτα εἶχε πόδια καί κατόπιν ἀπώλεσε τά πόδια του αὐτά. Ἔτσι λοιπόν ὁ Θεός βάζει σάν σημάδι τῆς κατάρας στό φίδι νά ἔρπει.

Ἀκοῦστε πῶς τό λέει αὐτό ὁ ἱερός Χρυσόστομος: «Ἄλλ' ἐπειδὴ τὸ τῆς κατάρας οὐκ ἦν αἰσθητόν, οὐδὲ ὀφθαλμοῖς φαινόμενον, διὰ τοῦτο καὶ αἰσθητὴν αὐτῷ τιμωρίαν ἐπάγει, ἵνα διηνεκῶς πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἔχωμεν ὁρᾶν τῆς τιμωρίας αὐτοῦ τὰ ὑπομνήματα»²³. Ἐπειδὴ δέν ἦταν αἰσθητὴ ἡ κατάρα οὔτε θά ἦταν φανερὴ αὐτῇ στά μάτια –καί δέν θά ξέραμε τί καταράστηκε ὁ

22. Γέν. 9, 13-15.

23. Ὅμιλοι εἰς τὴν Γένεσιν, ΙΖ', PG 53, 142. Βλ. Προκοπίου Γαζαίου, *Εἰς τὴν Γένεσιν Ἑρμηνεία*, PG 87A, 201D: «...Τὸν μὲν οὖν ἀόρατον δαίμονα ἀοράτῳ μαστίζει πληγῇ· τὸ δὲ ὁρώμενον ὄργανον ὁρωμένην ὑποβάλλει τιμωρίαν...».

Θεός—, γι' αυτό και κάνει αισθητή την τιμωρία στο φίδι, για να έχουμε παντοτινά μπροστά στα μάτια μας, να βλέπουμε της τιμωρίας τις υπενθυμίσεις. Παίρνει της τιμωρίας του φιδιού τα σημάδια, τα *ύπομνήματα*, για να θυμόμαστε τι είπε ο Θεός. Καί τοῦτο για να θυμόμαστε ὅτι δέν πρέπει να ανοίγουμε φιλίες μέ τόν διάβολο.

Τί ἐννοεῖ ἐδῶ ὁ Θεός, ὅταν λέει *«καί γῆν φαγῇ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου»*, καί ὅλες τίς ἡμέρες τῆς ζωῆς σου, ὅσο ζεῖς, ὦ φίδι, ὦ διάβολε, *νοητό φίδι*, θά τρώς χῶμα, γῆ;

Εἶναι γνωστό ὅτι τό φίδι δέν τρώει χῶμα· τρώει καρπούς, ἔντομα, σάρκες, βατράχια, τρώει αὐγά, ἅμα βρεθεῖ σέ καμμιὰ φωλιά, τρώει καί πουλάκια τό φίδι... Ξέρετε πῶς ἀρπάζει τά πουλάκια τό φίδι; Εἶναι καταπληκτικό! Ὡστε λοιπόν ἐννοεῖ ἐδῶ κάτι ἄλλο· ὅχι ὅτι θά τρώει χῶμα. Ἐξηγῶ.

Εἶναι γνωστό ὅτι ὅταν θέλουμε να ποῦμε σέ κάποιον ὅτι νικήθηκε, χρησιμοποιοῦμε μία λαϊκή ἔκφραση. Τά μικρά παιδιά —τό θυμᾶμαι ἀπό τήν ἐποχή μου αὐτό— ἔλεγαν τό ἕνα στό ἄλλο: *παλεύεις; σέ νικάω*. Ὅταν πάλευαν τά παιδιά, προσπαθοῦσαν —ὅπως εἶναι, ἂν δέν κάνω λάθος, καί στούς παλαιστές ἐπισήμως— να ρίξουν ὁ ἕνας τόν ἄλλο κάτω, ὥστε να ἀκουμπήσει ἡ πλάτη τους στό χῶμα, *νά φάει ἡ πλάτη χῶμα!* Ὅταν ὁμως λέμε *ἡ πλάτη θά φάει χῶμα*, τρώει χῶμα ἡ πλάτη;... Ἐκφραση εἶναι. Λέμε ἀκόμη: *ἔφαγε ἡ θά φάει ἡ μούρη σου —ἡ μούρη σου*, ὑποτιμητικά— *θά φάει ἡ μούρη σου χῶμα!* Πῶς ἡ μούρη, τό πρόσωπο, θά φάει χῶμα;... Ξέρετε τί δείχνει αὐτό; ταπείνωση, ἐξευτελισμός!

Μέ άλλα λόγια, τό ἐσύ, *φίδι*, θά τρώς *χῶμα* σέ ὅλη σου τή *ζωή*, σημαίνει, πρῶτα-πρῶτα, θά γίνεσαι πρό-ξενος κακοῦ· θά εἶσαι ἀηδιαστικό ζῶο στόν ἄνθρωπο· θά προκαλεῖς τόν φόβο –ποιός δέν φοβᾶται τό *φίδι*;– ἀκόμα καί στά ζῶα. Διάβαζα προχθές σ' ἓνα βιβλίο ὅτι οἱ πίθηκοι φοβοῦνται πάρα πολύ τά *φίδια*· φοβερά!... Τρέπονται σέ φυγή οἱ πίθηκοι, ὅταν δοῦν *φίδι*!

Ἀκόμη, θά προκαλεῖς παγερά αἰσθήματα. Λέμε στή γλώσσα μας: *κρύο πράγμα τό φίδι*· ἅμα τό δοῦμε, ἀνατριχιάζουμε... αἰσθανόμαστε πολύ ἄσχημα, παγερά. Ἄν μᾶς ποῦν ὅτι κάτω ἀπό ἓνα ἔπιπλο στό σπίτι μας μέσα εἶναι ἓνα *φίδι*, πῶ-πῶ... αἰσθανόμαστε πάρα πολύ ἄσχημα.

Τί σημαίνει αὐτό; Γιατί δέν τό αἰσθανόμαστε αὐτό γιά ἄλλα ζῶα, καί τό αἰσθανόμαστε γιά τό *φίδι*; Ἀκριβῶς ὁ Θεός ἔχει τόν σκοπό του· ὅπως σᾶς εἶπα, θέλει νά νιώθουμε αὐτή τήν ἀπέχθεια, τήν ἀποκρουστικότητα, καί στό *νοητό φίδι*, τόν διάβολο.

Πῶς ὅμως μπορεῖ νά τρώει *χῶμα* ὁ διάβολος; Τό *νά τρώς χῶμα σ' ὅλη σου τή ζωή* πῶς θά τό ἐννοήσουμε στό *νοητό φίδι*, τόν διάβολο; Πῶς θά τρώει *χῶμα* ὁ διάβολος σ' ὅλη του τή *ζωή*; Ναί, πάντα θά τρώει *χῶμα*! *Χῶμα*;... Ἀκοῦστε πῶς.

Ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης, στό Συμβουλευτικόν Ἐγχειρίδιον, λέει –θά σᾶς τό διαβάσω πρῶτα καί μετά θά σᾶς τό ἐξηγήσω: «*Διότι, καίτοι ἀσώματος ὢν (ὁ διάβολος), μετὰ τοῦ σώματος ὅμως συναπολαμβάνει καί ἐκεῖνος τῶν τοῦ σώματος ἡδονῶν, καθὼς λέγουσιν οἱ θεῖοι Πατέρες. Καὶ αὐταὶ (οἱ ἡδονές) εἶναι ὁ χοῦς καὶ ἡ γῆ, τὰ ὅποια κατεκρίθη νά τρώγῃ διὰ μέ-*

σου τοῦ Ὁφεως. "Καὶ γῆν φαγῇ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου".

Καί συνεχίζει –στήν ὑποσημείωσή του: «Διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Σιναΐτης θεῖος Γρηγόριος· "Ἐπειδὴ γὰρ καὶ αὐτοὶ (οἱ δαίμονες δηλ.) κατὰ ἄνθρωπον, τὴν ἀγγελικὴν ἡδονὴν ἀπωλέσαντες, καὶ τρυφῆς θείας στερηθέντες, χοῦν καθάπερ καὶ ἡμεῖς καὶ αὐτοὶ τρυφᾶν πάσχουσιν, ὑλώδεις πως καὶ αὐτοὶ γεγονότες ταῖς τῶν ὑλικῶν παθῶν ἔξεσιν (Κφ. ρκγ´.)»²⁴.

Ἀκοῦστε ἐδῶ, παιδιά. Ὁ Θεός κάνει ὅλα τὰ δημιουργήματά του εὐτυχισμένα. Ὅλα. Οἱ ἄγγελοι εἶναι εὐτυχισμένοι. Καὶ τὰ ζῶα εἶναι εὐτυχισμένα. Ὅταν τὰ ζῶα τρῶνε, αὐτό πού τρῶνε τό ἀπολαμβάνουν. Ἐμεῖς ὅμως ὅταν βλέπουμε μία ἀγελάδα νά τρώει τό ἄχυρο, λέμε πῶ-πῶ, ἄχυρο τρώει... ἢ ἓνα σκουλήκι νά εἶναι μέσα στό ἔδαφος, νά τρυπάει καὶ νά τρώει σάπια φύλλα... Ὁ Θεός δέν κάνει δυστυχισμένα πλάσματα. Αὐτό τό ζῶο, πού τρώει ὅ,τι τρώει, εἶναι πολύ εὐχαριστημένο, εἶναι εὐτυχισμένο. Συνεπῶς, ὅλα τὰ δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ αἰσθάνονται μία τρυφή, μία ἀπόλαυση.

Ἐάν εἶναι λογικά ὄντα, ὅπως εἶναι οἱ ἄγγελοι καὶ οἱ ἄνθρωποι, τό βάρος αὐτῆς τῆς ἀπολαύσεως πέφτει ὄχι στά ὑλικά, ἀλλά στά πνευματικά. Εἰδικά ὁ ἄνθρωπος ἔχει καὶ τίς ὑλικές ἀπολαύσεις. Τρῶμε ἓνα ὠραῖο φαγητό, ἓνα ὠραῖο φροῦτο, ἢ ἀπολαμβάνουμε κάτι.

24. Ἐγχειρίδιον Συμβουλευτικόν, κεφ. Β´, Διὰτί ὁ νοῦς ἐδουλώθη εἰς τὰς αἰσθητὰς ἡδονάς, ἐκδ. Ὑπακοή, 2013, σ. 40. Βλ. ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Σιναΐτου, 137 ὠφέλιμα κεφάλαια, 123, Φιλοκαλία τῶν Ἱερῶν Νηπτικῶν, τόμ. Δ´, μετάφρ. Ἀντώνιος Γαλίτης, Α´ ἐκδ. Τό περιβόλι τῆς Παναγίας, Θεσσαλονίκη 1987¹, σ. 203.

Αυτό όπωσδήποτε μᾶς εὐχαριστεῖ, μᾶς δίνει μιά θαλπωρή, μιά ζεστασιά, όταν μάλιστα ἔξω κάνει κρύο... Ὅλα αὐτά εἶναι εὐχάριστα πράγματα, ἀναμφισβήτητα· ἀλλά τό βάρος δέν πέφτει ἐκεῖ, ὅσο πέφτει στήν πνευματική ἱκανοποίηση, τήν τρυφή τήν πνευματική.

Οἱ δαίμονες ἦταν ἀγαθοί ἄγγελοι, καί κάποτε εἶχαν κι αὐτοί μία τρυφή, μία ἀπόλαυση· βέβαια πνευματική ἀπόλαυση, γιατί εἶναι πνεύματα. Καί θά λέγαμε, ἡ κύρια ἀπόλαυσή τους ἦταν ἡ θέα τῆς θείας δόξας, νά βλέπουν τή δόξα τοῦ Θεοῦ. Τώρα ὅμως τήν ἔχασαν τή θεία δόξα, καί συνεπῶς ἔχασαν αὐτή τήν τρυφή, αὐτήν τήν ἀπόλαυση. Ποῦ θά τή βροῦν; Μέ ποιόν τρόπο τώρα θά ἀπολαμβάνουν εὐχαρίστηση; Ἀκοῦστε.

Λένε οἱ Πατέρες, κατά τόν ἅγιο Νικόδημο, ὅτι οἱ δαίμονες μπαίνουν μέσα στόν ταλαίπωρο ἄνθρωπο καί τόν βάζουν νά ἀμαρτάνει στά σαρκικά πάθη, πορνεῖες, μέθες... καί λοιπά, καί νά ἀπολαμβάνει ὁ ἄνθρωπος μέ τίς αἰσθήσεις του, παράνομα πιά, κατά ἕναν σπάταλο τρόπο, τίς ἡδονές τοῦ σώματος. Καί οἱ δαίμονες, πού εἶναι μέσα στόν ἄνθρωπο, συναπολαμβάνουν τίς ἡδονές πού ἀπολαμβάνει ὁ ἄνθρωπος! Φοβερό πράγμα!

Αὐτές λοιπόν οἱ ἡδονές, τά πάθη, εἶναι τό *χωμα*, εἶναι ἡ *γῆ*. Αὐτήν, εἶπε ὁ Θεός στόν διάβολο, *θά τρῶς σ' ὅλη σου τή ζωή· δηλαδή δέν θά ἔχεις τή δυνατότητα νά σηκώσεις τό κεφάλι σου καί νά δεῖς τή δική μου τή δόξα, διότι δέν μπορείς, δέν θέλεις πιά. Συνεπῶς, θά καταφεύγεις νά τρῶς καί νά ἀπολαμβάνεις, διά μέσου τῶν αἰσθήσεων τῶν ἀνθρώπων, μέσα στόν βούρκο τῆς ἀμαρτίας.*

Γι' αὐτό βάζει ὁ διάβολος τούς ἀνθρώπους νά

ἁμαρτάνουν, ὅχι μόνο γιατί τούς φθονεῖ καί θέλει νά τούς ἀποκόψει ἀπό τόν Θεό, ἀλλά καί γιά νά ἀπολαμβάνει καί ὁ ἴδιος τίς παράνομες ἡδονές, παρότι εἶναι ἀσώματος, διά μέσου τῶν αἰσθήσεων τῶν ἀνθρώπων. Εἶναι πραγματικά καταπληκτικό!

Παιδιά, πρέπει νά προσέχουμε. Ἡ σκηνή τῆς καταδίκης, μέσα στόν παράδεισο, ἔχει ἀφήσει τά κατάλοιπά της στή ζωή τῶν ἀνθρώπων. Ὁ διάβολος καί οἱ δαίμονές του εἶναι διάχυτοι· ἐμεῖς εἴμαστε οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ἀδάμ. Ὁφείλουμε λοιπόν νά προσέχουμε πολύ τήν πνευματική μας ζωή. Νά μήν ἀνεχόμαστε τόν διάβολο νά ἀπολαμβάνει διά μέσου τῶν δικῶν μας ἡδονῶν· ἀλλά θά πρέπει τόν διάβολο, αὐτόν πού νίκησε τούς προγόνους μας, τούς πρωτοπλάστους, θά πρέπει ἐμεῖς νά τόν νικήσουμε, θά πρέπει νά τόν πατήσουμε. Καί αὐτό εἶναι τό μεγάλο προνόμιο πού μᾶς ἔχει δώσει ὁ Χριστός. Γι' αὐτό ἦλθε στόν κόσμο ὁ Χριστός· γιά νά συντρίψουμε ἐμεῖς τώρα τόν διάβολο, ἀφοῦ Ἐκεῖνος, ὁ Χριστός, τόν συνέτριψε.

Ἀκοῦστε τί γράφει στούς Ρωμαίους ὁ ἀπόστολος Παῦλος: «Ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης συντρίβει τὸν σατανᾶν ὑπὸ τοὺς πόδας ὑμῶν ἐν τάχει»²⁵. Θά συντρίψει γρήγορα τόν Σατανᾶ κάτω ἀπὸ τά πόδια σας.²⁶

25. Ρωμ. 16, 20.

26. Βλ. «Σὺν συνέτριψας τὰς κεφαλὰς τῶν δρακόντων...» (Ψαλμ. 73, 13. Πρβλ. Ψαλμ. 106, 16). «Σὺν ... καὶ τὰς κεφαλὰς τῶν ἐκείσε ἐμφωλευόντων συνέτριψας δρακόντων» (Εὐχὴ Μεγάλου Ἀγιασμοῦ). «Ἀδὰμ τὸν φθαρέντα ἀναπλάττει, ρεῖθροισ Ἰορδάνου καὶ δρακόντων κεφαλὰς ἐμφωλευόντων διαθλάττει, ὁ Βασιλεὺς τῶν αἰώνων Κύριος· ὅτι δεδόξασται.» (Ὁρθρος Θεοφανείων, τροπάριον τῆς α' Ὠδῆς τοῦ Α' Κανόνος), ὅπως καὶ Α' Ἰωάν. 3, 8.

Μᾶς εἶπε ἄκόμα ὁ Κύριος: «Ἴδου δίδωμι ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφρων καὶ σκορπιῶν καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ οὐδὲν ὑμᾶς οὐ μὴ ἀδικήσῃ»²⁷. Σᾶς δίνω ὅλη τὴν ἐξουσία νά πατᾶτε πάνω ἀπὸ τὰ φίδια καὶ τοὺς σκορπιούς καὶ πάνω ἀπὸ ὅλη τὴ δύναμη τοῦ ἐχθροῦ, καὶ τίποτα νά μὴ σᾶς κάνει κακό.

Μὴ νομισθεῖ δέ, ὅπως λέει ὁ ἱερός Χρυσόστομος πού ἐρμηνεύει τό χωρίο αὐτό, ὅτι πρόκειται γιὰ φίδια αἰσθητά ἢ σκορπιούς· εἶναι κι' αὐτά· ἀλλὰ κυρίως πίσω ἀπ' αὐτὰ εἶναι ὁ διάβολος, διότι λέει παρακάτω: «καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ».²⁸ Ποιός εἶναι ὁ ἐχθρός; Εἶναι ὁ διάβολος. Εἶδατε τί λέει ὁ Κύριος; Σᾶς δίνω ὅλη τὴν ἐξουσία νά πατᾶτε πάνω στὰ φίδια, καὶ τὰ αἰσθητά καὶ τὰ νοητά, καὶ σέ ὅλη τὴν δύναμη τοῦ ἐχθροῦ.

Θά μοῦ πεῖτε: ἐννοεῖ καὶ τὰ αἰσθητά φίδια;

Ναί, ναί! Κάπου πρὸς τό τέλος τοῦ *Κατὰ Μᾶρκον* εὐαγγελίου, λέει ὁ Κύριος: «κἂν θανάσιμόν τι πίωσιν, οὐ μὴ αὐτοὺς βλάψει»²⁹. Ἀκόμα κι' ἂν πιεῖτε κάτι τό δηλητηριῶδες, μπεῖ δηλητήριο μέσα σας, τίποτα δέν θά πάθετε. Ἰσως μοῦ πεῖτε: Ἐμεῖς ὅμως παθαίνουμε!...

27. Λουκᾶ 10, 19.

28. «Ὅρα, ἀγαπητέ, διὰ τῆς κατὰ τοῦ θηρίου τούτου τιμωρίας, ὅσων ἡμῖν ἐνδείκνυται τὴν κηδεμονίαν, ἣν περὶ τῆς τῶν ἀνθρώπων φύσιν ἔχει. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ αἰσθητοῦ ὄφρων· ἔξεστι δὲ τῷ βουλομένῳ μετὰ τοῦτο τηρεῖν τῶν ἐγγεγραμμένων τὴν ἀκολουθίαν, καὶ εἰδέναι ὅτι, εἰ περὶ τοῦ αἰσθητοῦ ταῦτα εἴρηται, πολλῶ μᾶλλον ἐκλαμβάνειν τὰ εἰρημένα δεῖ καὶ περὶ τοῦ νοητοῦ ὄφρων.» (ἀγ. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Ὁμιλίαι εἰς τὴν Γένεσιν, ΙΖ', PG 53, 143)

29. *Μᾶρκ.* 16, 18.

Μά δέν εἴμαστε τόσο πιστοί ἄνθρωποι.

Σᾶς θυμίζω τόν ἀπόστολο Παῦλο, παιδιά, ὅταν ἦ-
ταν ναυαγός στή νῆσο Μελίτη, στή Μάλτα. Προκομμέ-
νος ἄνθρωπος καθώς ἦταν, δέν κάθησε νά τόν περιποι-
ηθοῦν, ἀλλά πῆγε ὁ ἴδιος νά περιποιηθεῖ τούς ὑπό-
λοιπους ναυαγούς. Πῆγε καί πῆρε φρύγανα ἀπό ἓνα
μέρος ἐκεῖ, μιά ἀποθήκη, γιά νά βάλει φωτιά νά ζεστα-
θοῦν καί νά στεγνώσουν τά βρεγμένα τους ροῦχα. Καί
τότε, παιδιά, καθώς κρατοῦσε τά φρύγανα νά τά ρίξει
στή φωτιά, ἓνα φίδι πού ἦταν μέσα, μιά ὀχιά, πού ζε-
στάθηκε ἀπό τή φωτιά, αἰσθάνθηκε τή ζέστη, καί ἀμέ-
σως ζωντάνεψε καί ἄρπαξε τόν Παῦλο ἀπό τό δάκτυ-
λο! Κρεμάστηκε τό θηρίο, λέει στό βιβλίο τῶν Πράξε-
ων, κρεμάστηκε ἀπό τό δάκτυλό του! Καί τότε ὁ ἀπό-
στολος Παῦλος πέταξε τό φίδι μέσα στή φωτιά.

Καί εἶπαν τότε οἱ βάρβαροι, οἱ Μελιτινοί: *Πώ-
πῶ... ἔστι δίκης ὀφθαλμός! Εἶδате; κακοῦργος ἄνθρω-
πος πρέπει νά εἶναι αὐτός. Γλύτωσε ἀπό τό νανάγιο,
ἀλλά τόν κυνηγᾷ ἡ θεία Δίκη, τόν δάγκωσε τό φίδι!*
Καί περίμεναν νά πρηστεῖ, νά πέσει χάμω ξερός. Ὁ
Παῦλος ὅμως κινήθηκε σάν νά μή συνέβαινε τίποτα.
Καί τότε αὐτοί, ἀλλάζοντας γνώμη, εἶπαν: *Δέν πρέπει
νά εἶναι κακοῦργος, ἀλλά ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ.*³⁰

Ἔτσι, κατὰ αἰσθητόν ἀκόμη τρόπο, παιδιά, ἰσχύει
αὐτό πού λέει ὁ Κύριος· πολύ παραπάνω ὅμως κατὰ
νοητό τρόπο. Ἀλλά ἀπό μᾶς ἐξαρτᾶται. Ἄν γινόμαστε
πνευματικοί ἄνθρωποι, ὁ Χριστός μᾶς ἔδωσε τήν ἐξου-
σία νά πατοῦμε ἐπάνω στά φίδια καί στούς σκορπιούς
καί σ' ὅλη τή δύναμη τοῦ ἐχθροῦ, χωρίς νά παθαίνουμε

30. Πράξ. 28, 1-6.

τίποτα! Ἡ δύναμις τοῦ ἐχθροῦ ξέρετε ποιά εἶναι; ἡ μαγεία –ἀκούσατε τί εἶπα;– ἡ μαγεία, ἡ μαντεία καί ὅλος ἐκεῖνος ὁ συρφετός τῆς κακοτεχνίας τοῦ διαβόλου! Τίποτα δέν μπορεῖ νά μᾶς βλάψει! Πότε; Ὅταν ἀνήκου-
με στόν Ἰησοῦ Χριστό. Τότε ὁ διάβολος ἔχει πραγματι-
κά συντριβεῖ.

Κυριακή, 17 Φεβρουαρίου 1985